

Redenen voor niet-deelname in de georganiseerde sport

Een onderzoek naar redenen die kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 geven voor niet-deelname in de georganiseerde sport

Sietske Visser
Juli 2009

Universiteit Utrecht

Redenen voor niet-deelname in de georganiseerde sport

Een onderzoek naar redenen die kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 geven voor niet-deelname in de georganiseerde sport

Sietske Visser (3210049)

Universiteit Utrecht: Faculteit Sociale Wetenschappen
Departement Pedagogische en Onderwijskundige Wetenschappen
Onderdeel Masterthesis

Thesisdocent: Dr. P. van der Ploeg, tweede beoordelaar: Drs. P.L.M. Baar

Juli 2009

Non-participation of children in organized sports is a hot item. In May 2009 the SCP published the article "Can all the children participate?". Research is done on the participation of poor children in the society. The SCP concludes in this study: "The capacity of the parents is the main reason for non-participation in organized sport". I doubt this conclusion. Based on literature research and text-based interviewing of children aged 10 to 13, I tried to answer the research question whether the financial reason is the main cause for non-participation in organized sports, or if there are other important reasons. Results show that for children aged 10 to 13 the main reason for non participation in organized sports is the missing knowledge of the potential of organized sport. First of all children do not always have a clear picture of organized sport and second of all, they can't figure out how to get involved in organized sport. Apart from this reason, it is also difficult for them to choose a sport that they would like to practice. There are many sports of which children can choose about and because of this reason the choice is difficult. Policy should focus on information and awareness of both the parents and children. Parents should be aware of the capabilities and responsibilities they have for their children to encourage greater social participation and they should get more knowledge of the potential of organized sports.

Keywords: Sportparticipation, Sportmotivation, Physical activity, Children, Barriers, Protective factors

INLEIDING

Net als landelijk beleid, zoals verwoord in de nieuwe nota ‘Tijd voor Sport’ opgesteld door het ministerie van VWS eind 2005, is er ook gemeentelijk beleid om jeugd aan het sporten te krijgen. Sporten is gezond, mensen ontmoeten elkaar door sport waardoor hun sociale netwerk wordt versterkt en mensen leren zich door sport beter houden aan regels, respectvol met elkaar om te gaan en rekening te houden met anderen (Verweel, 2007). Deze vaardigheden zijn overal in de samenleving van belang en kunnen door te sporten spelenderwijs worden opgepikt (Breedveld, 2008). In Nederland haalt een groot deel van de bevolking niet de minimale norm van een half uur per dag matig intensief bewegen. Hieronder wordt dagelijkse beweging als lopen, fietsen, traplopen en dergelijke verstaan. Overgewicht en welvaartsziekten als suikerziekte komen daardoor steeds vaker voor (Breedveld, 2008; Visie op Sport, 2007).

De laatste jaren lijkt de jeugd wel in voor hippe sporten. Nieuwe sporten komen op die zich vooral lenen voor beoefening in ongeorganiseerd verband. Joggen, skaten en straatvoetbal zijn hier voorbeelden van (Breedveld, 2008). Bovengenoemde ontwikkeling is natuurlijk niet verkeerd en draagt positief bij aan het beweeggedrag van kinderen. Echter deze sporten in ongeorganiseerd verband zijn te individueel voor integratie. Daarnaast is er geen sprake van opvoeding zoals binnen een vereniging (Buisman, 2004; NOCNSF, 1992). Hoe krijgen we de jeugd aan verenigingssport?

Hiervoor dienen we er eerst achter zien te komen wat niet-deelname aan de georganiseerde sport veroorzaakt of beïnvloedt. In mei 2009 heeft het Sociaal Cultureel Planbureau (SCP) een rapport uitgebracht onder de naam “*Kunnen alle kinderen meedoen*” (SCP, 2009). In deze nulmeting wordt onderzoek gedaan naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen. Het SCP haalt aan, dat jeugdwetenschappers het erover eens zijn dat de huidige complexe en veranderlijke samenleving hoge eisen stelt aan de jeugd en dat de benodigde vaardigheden om tot zelfstandigheid te komen niet alleen op school en in het gezin, maar in steeds grotere mate ook in de vrije tijd worden ontwikkeld. Het deelnemen aan sociale activiteiten met leeftijdgenoten en het daardoor aangaan van sociale relaties in de vrije tijd wordt inmiddels als een belangrijke determinant voor de ontwikkeling van sociaal kapitaal en van een sterke sociale identiteit gezien (Ridge en Millar 2000, gevonden in SCP, 2009).

Als centrale onderzoeksvraag in deze nulmeting van het SCP is opgesteld: “Hoe groot is het aantal kinderen uit arme en uit niet-arme gezinnen, dat om financiële redenen niet maatschappelijk meedoet?”. Onder deze maatschappelijke participatie worden door het SCP verschillende aspecten verstaan, te weten: 1) Georganiseerde sport; 2) Andere georganiseerde vrijetijdsactiviteiten zoals scouting, culturele activiteiten, jeugdactiviteiten van kerk of moskee; 3) Buitenschoolse activiteiten; 4) ‘Losse’ vrijetijdsactiviteiten, zoals activiteiten in de buurt, vrijetijdsbesteding thuis en bij vrienden, vakantie en uitstapjes; 5) Computer-, internet- en multimediegebruik.

In dit artikel zal worden ingezoomd op de georganiseerde sport. Het SCP concludeert namelijk, dat de financiële reden het meest van invloed blijken te zijn op niet-deelname aan de georganiseerde sport. De belangrijkste andere redenen die worden genoemd zijn: ‘Het kind vindt zoiets niet leuk’ en ‘vrienden en vriendinnen zitten er ook niet op’. Deze uitkomsten roepen echter twijfel bij mij op en lijken mij te simpel. Daarom heb ik als onderzoeksvraag opgesteld: “Ligt de niet-deelname van kinderen aan de georganiseerde sport echt voor het grootste gedeelte aan geld of zijn er nog andere belangrijke redenen?” Onderzoeksliteratuur wijst verschillende soorten factoren aan. Ik geef hier een overzicht van en ga vervolgens zelf de proef op de som nemen door kinderen te bevragen.

Literatuurinventarisatie

Om mijn twijfel te verantwoorden, heb ik eerst literatuur bestudeerd. De literatuur is geïnventariseerd door allereerst de databank Google Scholar te doorzoeken. Daarna zijn ook PsychInfo, EBSCO en ERIC gebruikt. Aanvankelijk is gezocht met termen als *sportparticipation*, *sportmotivation* en *physical activity*. Deze zoektermen werden gecombineerd met termen als *children*, *barriers*, *protective factors* en *school*. Daarnaast werden er combinaties gemaakt met de zoekterm *qualitative research* en *quantitative research*. Uit de zoekresultaten is een selectie gemaakt door titels en samenvattingen te scannen op basis van het hierboven beschreven criterium. De geselecteerde artikelen zijn bestudeerd. Verwijzingen in de verzamelde en bestudeerde literatuur zijn steeds gebruikt om nieuwe relevante literatuur te vinden.

Uit de literatuur blijkt, dat (niet) deelname aan de georganiseerde sport door veel verschillende factoren bepaald wordt. Allereerst blijkt dit voor een gedeelte genetisch bepaald (Stubbe, 2006) en zijn er achtergrondkenmerken die een rol spelen in deelname aan de

georganiseerde sport. Daarnaast spelen interne factoren, zoals persoonlijkheidskenmerken en motieven, externe factoren, zoals omgevingskenmerken en sociale omgevingskenmerken en socialisatiefactoren, zoals het gezin, de school en de vriendenkring een belangrijke rol. Deze verschillende factoren beïnvloeden elkaar waarbij ze elkaar soms ondersteunen, maar soms ook tegengesteld werken (Van Bottenburg, Rijnen & Sterkenburg, 2005).

Achtergrondkenmerken

Als we kijken naar achtergrondkenmerken dan spelen geslacht en etniciteit een rol in de participatie in de georganiseerde sport. Volgens Giljam (1986) nemen jongens vaker deel aan sportieve activiteiten dan meisjes. Zij beoefenen bovendien vaker meerdere takken van sport en zijn vaker lid van een of meer sportverenigingen. Giljam geeft als belangrijke reden voor deze achterstandssituatie van de deelname aan sport van meisjes op jongens de traditionele rolverdeling. Tegenwoordig zijn de rollen in de Nederlandse huishoudens niet meer zo traditioneel ingedeeld. Uit recent onderzoek blijkt dat de verschillen tussen jongens en meisjes wat betreft sportdeelname nauwelijks nog aanwezig zijn, namelijk respectievelijk 74% en 69% (Rapportage beweegnorm, 2009).

Wat betreft etniciteit verandert de samenstelling van de bevolking, wat mogelijke gevolgen heeft voor de verenigingssport. Onderzoek uit 2005 wees nog uit, dat vooral Turkse en Marokkaanse Nederlanders minder vaak lid zijn van een sportvereniging. Het is niet bekend of dit komt door geringe affiniteit met het instituut sportvereniging of door de geringe affiniteit met de sporten die vooral in verenigingsverband worden aangeboden (Breedveld, 2008; Sallis, Zakarian, Hovell & Hofstetter, 1996).

Interne factoren

Onder interne factoren worden zowel persoonlijkheidskenmerken als achtergronden en motieven die jongeren voor de keuze om wel of niet te sporten hebben, verstaan. Jongeren geven zowel waardevolle aspecten als ervaren belemmeringen van sport aan (Allison, Dwyer & Makin, 1999). Allereerst wordt als waardevol aspect plezier maken en genieten van jezelf aangegeven. Het bij een team horen wordt ook als waardevol aspect gezien. Daarnaast biedt sport een kans om te concurreren en geeft sport een kans om iets te bereiken. Ook de mogelijkheid om tijd door te brengen met je vrienden en je familie is een aspect, dat vaak genoemd wordt. Naast dit alles worden ook de gezondheidsaspecten van het gezond en fit blijven en gewichtscntrole genoemd. Daarnaast vinden jongeren sporten een goede manier om even weg te zijn van het 'gewone' leven en een manier om problemen te vergeten

(Dishman, Sallis & Orenstein, 1985; Rees, Kavanagh, Harden, Shepherd, Brunton, Oliver & Oakley, 2006)

Als ervaren belemmering wordt allereerst aangegeven, dat sommige jongeren het gewoonweg niet leuk vinden om te sporten en de voorkeur geven aan andere activiteiten, zoals bijvoorbeeld het leren bespelen van een muziekinstrument. Waar sommige jongeren het bij een team horen als waardevol aspect zien, zien sommige jongeren dit ook als belemmering. Het kan zijn, dat de fysieke en/of coördinatie vaardigheden van de jongere niet goed ontwikkeld zijn, waardoor hij of zij een schaamte ervaart om 'het team' qua niveau naar beneden te halen. Jongeren kunnen ook gebrek aan zelfvertrouwen hebben in de vaardigheden en het vermogen om deel te nemen aan een sport en daardoor deze schaamte ervaren. Ook kan het zo zijn, dat de jongere frustratie ervaart met de regels van de sport of dat hij of zij zich gewoonweg verveelt tijdens het sporten. Bij meisjes kunnen gevoelens van onbehagen tijdens het bewegen een rol spelen. Daarnaast kunnen meisjes op een bepaalde leeftijd ook onzeker zijn over hun lichaam/verschijning. Jongens hebben deze onzekerheid minder of zelfs niet (Rees et al., 2001).

Externe Factoren

Onder externe factoren worden zowel fysieke omgevingskenmerken als sociale omgevingskenmerken verstaan. In gezinnen waar de leden een hoog opleidingsniveau en een hoger netto gezinsinkomen hebben, wordt meer deelgenomen aan sportieve activiteiten, worden vaak meerdere takken van sport beoefend en zijn de gezinsleden ook vaker lid van een of meer sportverenigingen. De sociale omgeving van mensen is ook van invloed. Als er in de directe sociale omgeving van mensen veel aan sport wordt gedaan, wordt er door die mensen ook vaker aan sport gedaan. Daarnaast doen mensen, die slecht op de hoogte zijn van allerlei aspecten van de sport, vaker niet aan sport, dan mensen met een goede sportkennis (Giljam, 1986; Rees et al., 2001).

Het hebben van vrije tijd vormt in zeker opzicht een barrière om tot sportbeoefening te komen. Vrienden komen in het algemeen vaak op de eerste plaats om de vrije tijd door te brengen (Breedveld, 2008; Giljam, 1986; Rees et al., 2001). Toegang tot de mogelijkheden vormt ook een belangrijke factor. Zo zijn voor sommige gezinnen de kosten van deelname aan sport en andere activiteiten te hoog. Sommige gezinnen zitten met gebrek aan vervoer om bij de faciliteiten te komen, omdat lokale faciliteiten ontbreken.

Socialisatiefactoren

Allereerst speelt bij de socialisatiefactoren het gezin een grote rol in de sportdeelname van kinderen. Sportbeoefening van ouders en oudere broers of zussen heeft tot gevolg, dat sportbeoefening voor het kind als iets vanzelfsprekends wordt beschouwd. Ook het praten over sport en de interesse voor sportgebeurtenissen maakt dat sport tot het gewone gezinspatroon gaat behoren. Op die wijze zullen kinderen haast automatisch overgaan tot sportbeoefening. Verder bepaalt het gezin ook in belangrijke mate het milieu waarin het kind terecht zal komen. De kans is groot, dat sportieve ouders juist via de sport of de sportclub vrienden maken en zo hun kinderen in contact brengen met een gelijkgestemd gezin. De positieve invloed, die de kinderen dan op hun beurt ondervinden van hun vriendjes, is indirect het gevolg van de sportiviteit van hun ouders. Wel is het samen de sport beoefenen met gezinsgenoten typisch iets voor hogere milieus. Gebrek aan deelname in of enthousiasme voor sport van de ouders vormt dus een barrière voor sportdeelname van kinderen. Daarbij kan het ook zo zijn dat ouders tekort schieten in de praktische support, waaronder zoals al eerder genoemd gebrek aan tijd, gebrek aan geld of gebrek aan vervoer vallen. Ook willen ouders graag toezicht op de vrije tijd van hun kinderen houden, zodat ze ook tijd overhouden voor hun huiswerk en huishoudelijke taken (Bourdeaudhuij en Rzewnicki, 2001; Marivoet & Claeys, 1975; Rees et al., 2001; Scheerder et al., 2005).

School speelt ook een belangrijke rol in de keuze om wel of niet te sporten. Heel wat jonge mensen hebben enkel in de school sportieve activiteiten. Voor anderen is de schoolsport juist de aanleiding geweest om ook buitenschoolse sportactiviteiten te beginnen (Marivoet & Claeys, 1975). Jongeren hebben zowel positieve als negatieve ervaringen met beweegeducatie. Positieve ervaringen zijn bijvoorbeeld de keuze van niet traditionele sporten en het feit, dat er overleg mogelijk is in de keuze van de activiteiten. Daarnaast wordt er doorgaans gemixt gesport waardoor vrouwen de kans hebben om een sport te beoefenen die wordt gezien als traditionele mannensport. Negatieve ervaringen met beweegeducatie zijn de regels en omgeving rondom de educatie. Sommige activiteiten worden als lastig ervaren met complexe regels. Soms zijn de activiteiten ongepast en is er een gebrek aan keuze. Als laatste wordt als negatief ervaren, dat leerkrachten niet altijd een stimulerende houding hebben (Rees et al., 2001).

De vriendengroep wordt als laatste onder socialisatiefactoren geschaard en speelt ook een belangrijke rol in de keuze van jongeren om wel of niet te sporten. Als vrienden geïnteresseerd zijn in sport, kiest de jongere er ook sneller voor om te sporten. Jongeren zien dit ook als een extra mogelijkheid om tijd met je vrienden door te brengen. Vrienden zorgen

ook voor barrières. Zo kiezen kinderen vrienden vaak op de eerste plaats bij het doorbrengen van de vrije tijd. Daarnaast zijn jongeren gevoelig voor een negatieve reactie van hun vrienden (Rees et al., 2001).

Conclusies

Recapitulerend kan nu gezegd worden, dat er verscheidene factoren een bijdrage leveren aan deelname aan de georganiseerde sport. In bovengenoemd theoretisch kader worden allereerst achtergrondkenmerken genoemd, waarbij geslacht en etniciteit een rol spelen. Daarna zijn interne factoren besproken, waaronder persoonlijkheidskenmerken en motieven, zoals bijvoorbeeld plezier en gezondheid, vallen. Na interne factoren werden externe factoren genoemd, waaronder opleidingsniveau, sociaal economische status en sociale omgeving geschaard werden. Als laatste werden socialisatiefactoren genoemd, waaronder het gezin, de school en de vrienden vallen. Het merendeel van bovengenoemde onderzoeken zijn gehouden onder jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar, aangezien hier de meeste sportuitval plaatsvindt. Volgens Breedveld (2008) en Wallace, Buckworth, Kirby & Sherman (2000) daalt het aantal sportende jongeren vanaf het 15e tot en met het 18e levensjaar aanzienlijk. Uit onderzoek van Crum (1997) blijkt dat veel jongeren stoppen met het sporten bij een sportvereniging voor het 16e levensjaar. Besproken studies laten zien, dat er veel meer factoren een rol spelen dan het SCP suggereert en het is de vraag of draagkracht van ouders zo zwaar weegt. Uit literatuuronderzoek blijkt, dat de financiële reden wel genoemd wordt, maar dat er ook andere redenen belangrijk zijn bij de deelname aan de georganiseerde sport. Interessant is nu om te kijken welke redenen kinderen zelf geven. Als de draagkracht van ouders doorslaggevend is, moet dit prominent naar voren komen in antwoorden van kinderen op de vraag waarom ze wel of niet deelnemen in de georganiseerde sport.

METHODE

Participanten

De onderzoeksgroep bestond uit 75 kinderen waarbij een schriftelijk interview is afgenomen. Het waren allemaal kinderen in de leeftijd van 10-13 jaar in het regulier openbaar basisonderwijs. Doordat er een “witte” school en een “zwarte” school deelnamen aan dit onderzoek, is het aantal allochtone en autochtone kinderen redelijk gelijk aan elkaar. Er deden 30 kinderen van Nederlandse afkomst mee en 45 kinderen met niet-westerse achtergronden met zeer uiteenlopende culturen.

Alle participanten zijn woonachtig in Capelle aan den IJssel. Twee basisscholen hebben hun medewerking verleend. De “zwarte” basisschool, is gevestigd in een buurt waar veel mensen met een zwakke sociaal-economische positie wonen en waar zich steeds groter wordende problemen voordoen op het gebied van leefbaarheid. Deze problemen worden onder andere veroorzaakt door het gedrag van een deel van de bewoners. De buurt wordt door veel van haar bewoners als onveilig ervaren. De “witte” basisschool is gevestigd in een relatief nieuwe, kwalitatief goede wijk met redelijk veel waterpartijen en groenvoorzieningen, een winkelcentrum en veel variaties in woningbouw en architectuur. De mensen die in deze buurt wonen hebben doorgaans een goede sociaal-economische positie en er zijn weinig problemen op het gebied van leefbaarheid.

Er is gekozen voor de groepen 7 en 8, omdat dit onderzoek allereerst voortvloeit uit het beweegnormonderzoek, waar deze doelgroep ook is gebruikt (Beweegnorm, 2009). Daarnaast blijkt uit onderzoek van Crum (1997), dat ruim één op de drie jongeren die lid wordt van een sportvereniging er voor het zestiende levensjaar weer mee stopt. Ook onderzoek van Breedveld (2008) en Wallace et al. (2000) laat zien, dat er een grote daling van fysieke activiteit plaatsvindt bij adolescenten vanaf het 15e jaar tot en met het 18e jaar. Uit onderzoek van Baar (2003) blijkt, dat er tevens een uitvalperiode onder jongeren bestaat bij de overgang naar de middelbare school. Er is dus sprake van twee verschillende groepen uitvallers, vanaf ongeveer 15 jaar en vanaf ongeveer 12 jaar. Omdat er een grote groep uitvallers is op de leeftijd van 12, is ervoor gekozen om de groep tot 12 jaar te onderzoeken.

Meetinstrument

Er heeft kwalitatief onderzoek plaatsgevonden door middel van een schriftelijk interview. Er is voor deze methode gekozen, omdat onderzoek met kinderen vaak een beroep op taakgerichte methodes, waarin de kinderen gevraagd wordt iets te doen (eerder dan iets te zeggen). Kinderen vinden dergelijke taken leuk en afwisselend en ze voelen zich meer betrokken dan wanneer ze passieve respondenten zijn (Punch, 2002b). De interactie met de onderzoeker is op deze manier minder rechtstreeks en zo wordt de machtsongelijkheid wat verkleind. Taken leveren ook snel veel informatie op over veel kinderen. Omdat er in dit onderzoek gezocht werd naar redenen van de kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar voor niet-deelname in de georganiseerde sport was een interview noodzakelijk. Door bovengenoemde is ervoor gekozen om bij de kinderen een schriftelijk interview af te nemen in plaats van een mondeling interview.

Design

De vragenlijst voor het schriftelijke interview is opgezet om zo achter redenen te komen die kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar aangeven voor niet-deelname in de georganiseerde sport. Er zijn twee gestructureerde vragenlijsten opgesteld, één voor kinderen, die op het moment van afname deelnamen in de georganiseerde sport en één voor kinderen, die op het moment van afname niet deelnamen in de georganiseerde sport. Door middel van het labelen van de antwoorden, die kinderen gaven op de vragen, werd getracht achter de belangrijkste redenen van kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar te komen voor niet-deelname in de georganiseerde sport.

Uit de literatuur is naar voren gekomen, dat geslacht en etniciteit ook een rol spelen in deelname in de georganiseerde sport. Om hier iets over te kunnen zeggen, is aan alle kinderen de leeftijd, het geslacht en de etniciteit gevraagd. De etniciteit is bepaald aan de hand van geboorteland vader en geboorteland moeder. Bij gemengde huwelijken werd het geboorteland van moeder als doorslaggevend genomen (Leseman en Hermanns, 2002).

Procedure

Er zijn 75 schriftelijke interviews afgenomen onder respondenten verdeeld over 4 klassen. De interviews zijn afgenomen in de klassen tijdens reguliere lessen. Docenten en leerlingen van desbetreffende klassen zijn vooraf ingelicht door de onderzoeker. De onderzoeker is tijdens het afnemen van de interviews in iedere klas aanwezig geweest. Van tevoren werd een korte introductie gegeven, waarin duidelijk werd gemaakt, waar de gegevens voor gebruikt werden. Respondenten werden geïnstrueerd de interviews zoveel mogelijk individueel te beantwoorden. Bij onduidelijkheden kon de respondent zijn hand opsteken, waarna de onderzoeker uitleg kon geven. Wanneer de respondent klaar was met het interview, haalde de onderzoeker deze op en controleerde op volledigheid. Het afnemen van de interviews duurde per klas ongeveer 30 minuten.

Respondenten werkten vrijwillig aan het onderzoek mee en werden niet verplicht tot deelname aan het interview. Van tevoren werd duidelijk gemaakt, dat gegevens anoniem verwerkt werden. Met de uitkomst van het onderzoek werd zorgvuldig omgegaan en er werd benadrukt, dat de uitkomsten voor de respondenten en de school geen nadelig effect hebben. Daarmee is rekening gehouden met de ethische verantwoording van het onderzoek (Baarda & De Goede, 2001).

Data-analyse

De achtergrondgegevens van de kinderen werden in een Excel databestand ingevoerd en handmatig geanalyseerd. Met behulp van MAXQDA, een softwareprogramma voor kwalitatieve data-analyse, zijn de antwoorden, die kinderen gaven op de vragen, gecodeerd. De codes zijn opgesteld zowel op basis van het literatuuronderzoek als van de verzamelde gegevens. Deze codes waren 1) Het niet leuk vinden; 2) Vrienden zitten er niet op; 3) Weinig kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport; 4) Gebrek aan tijd; 5) Gebrek aan vervoer; 6) Geen stimulans vanuit ouders; 7) Nog geen keuze gemaakt; 8) Financiële redenen. Op basis van deze ordening heb ik de data handmatig geanalyseerd. Daarbij is zowel naar de uitspraken van kinderen, die wel deelnemen in de georganiseerde sport, als naar kinderen, die niet deelnemen in de georganiseerde sport gekeken.

RESULTATEN

In deze resultatensectie wordt ingegaan op de redenen van kinderen om niet deel te nemen aan de georganiseerde sport. In totaal zijn er 75 kinderen geïnterviewd waaronder 40 deelnemers en 35 niet-deelnemers aan de georganiseerde sport. Allereerst zal er een overzicht worden gegeven van de achtergrondkenmerken geslacht en etniciteit van de kinderen. Ook zal de verdeling per wijk worden weergegeven. Daarna zal er worden ingegaan op verschillende redenen die kinderen aangeven voor niet-deelname in de georganiseerde sport.

Achtergrondkenmerken

Er is weinig verschil in het lidmaatschap van een sportvereniging als gekeken wordt naar geslacht. Jongens zijn met 52% vertegenwoordigd in de georganiseerde sport en meisjes met 53%. Dit betekent, dat 48% van de jongens niet sport bij een sportvereniging, tegenover 47% van de meisjes, zie tabel 1. Deze gevonden percentages wijken aanzienlijk af van het landelijk gemiddelde, 74% jongens die participeren in de georganiseerde sport tegenover 69% meisjes. Net als landelijk gezien is er tussen jongens en meisjes in dit onderzoek nauwelijks verschil aan te tonen, echter zijn de gemiddelde percentages op zich veel lager, dan het landelijk gemiddelde. Dat het gemiddelde percentage in dit onderzoek veel lager ligt dan het landelijk gemiddelde, zou verklaard kunnen worden met het feit, dat onderzoek is gedaan in de wijk waar het kleinste percentage jongeren lid is van een sportvereniging en de wijk waar het grootste percentage jongeren lid is van een sportvereniging. De wijk waar het kleinste percentage jongeren participeert in de georganiseerde sport, ligt ver onder het gemiddelde,

namelijk rond de 10%. De wijk waar het grootste percentage jongeren participeert in de georganiseerde sport ligt ver boven het gemiddelde, namelijk rond de 90% (Beweegnorm, 2009). Hierdoor ligt het gevonden gemiddelde rond de 50%.

Tabell. Lidmaatschap sportvereniging naar geslacht

Geslacht	Sport	Sport niet
Jongens	52%	48%
Meisjes	53%	47%

Er is duidelijk verschil tussen autochtone kinderen en allochtone kinderen te vinden met betrekking tot deelname in de georganiseerde sport. Zoals in tabel 2 te zien is, neemt 83% van de autochtone kinderen tegenover 33% van de allochtone kinderen deel in de georganiseerde sport. Dit resultaat is in overeenstemming met de gevonden literatuur, waarin naar voren komt, dat allochtone kinderen minder vaak deelnemen in de georganiseerde sport dan autochtone kinderen.

Tabel 2. Lidmaatschap sportvereniging naar etniciteit

Etniciteit	Deelname in georganiseerde sport	Niet-deelname in georganiseerde sport
Autochtoon	83%	17%
Allochtoon	33%	67%

Als we kijken naar de verdeling per wijk in tabel 3, dan zien we, dat er in de ‘witte’ wijk 25 kinderen, waarvan 21 autochtone en 4 allochtone kinderen, deelnemen in de georganiseerde sport en 3 kinderen, alle drie autochtoon niet deelnemen in de georganiseerde sport. In de ‘zwarte’ wijk nemen 15 kinderen, waarvan 4 autochtone kinderen en 11 allochtone kinderen, deel in de georganiseerde sport en 32 kinderen, waarvan 2 autochtone kinderen en 30 allochtone kinderen, nemen niet deel in de georganiseerde sport. Opvallend is, dat de allochtone kinderen in de ‘witte’ wijk alle 4 deelnemen in de georganiseerde sport. Dit zou kunnen liggen aan de sociaal economische status van de gezinnen waar deze kinderen deel van uitmaken. Over de autochtone kinderen in de ‘zwarte’ wijk kunnen geen uitspraken worden gedaan.

Tabel 3: Verdeling per wijk

		Deelname in georganiseerde sport	Niet-deelname in georganiseerde sport
'Witte' wijk N= 28	Allochtoon	4	-
	Autochtoon	21	3
'Zwarte' wijk N= 47	Allochtoon	11	30
	Autochtoon	4	2

De vragen naar de redenen van niet-deelname zijn gesteld voor de situatie ten tijde van het interview aan zowel kinderen die deelnemen in de georganiseerde sport als aan kinderen die niet deelnemen in de georganiseerde sport. Er wordt ingegaan op acht verschillende redenen, te weten: 1) Het niet leuk vinden; 2) Vrienden zitten er niet op; 3) Weinig kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport; 4) Gebrek aan tijd; 5) Gebrek aan vervoer; 6) Geen stimulans vanuit ouders; 7) Nog geen keuze gemaakt; 8) Financiële redenen.

Reden 1: Het niet leuk vinden

Het niet leuk vinden van sporten wordt door 4 van de 35 kinderen die niet deelnemen in de georganiseerde sport als reden genoemd. Twee van deze vier kinderen zegt, dat ze sporten niet leuk vinden omdat ze er niet goed in zijn en geen zin hebben om voor gek te staan bij een sportvereniging. De andere twee hebben hier geen verklaring voor. Als we kijken naar kinderen die wel deelnemen in de georganiseerde sport, dan zien we, dat de helft van de deelnemende kinderen aangeeft, dat hij of zij sport, omdat dit leuk is. Het 'wel of niet leuk vinden' van sporten blijkt bij kinderen een belangrijker reden om wel deel te nemen in de georganiseerde sport, dan om niet deel te nemen in de georganiseerde sport.

Reden 2: Vrienden zitten er niet op

De reden, dat vrienden of vriendinnen wel of niet deelnemen in de georganiseerde sport wordt door 6 van de 40 kinderen genoemd. Deze kinderen zijn ook alle 6 lid geworden van een sportvereniging, omdat zijn of haar vriendje of vriendinnetje er al op zat. Op de vraag "Van welke sportvereniging zou je graag lid willen worden en waarom?", antwoordt de helft van de kinderen, die niet deelnemen in de georganiseerde sport, dat zij van de sportvereniging lid willen worden waar hun vriendjes of vriendinnetjes ook lid van zijn. De reden, dat vrienden en vriendinnen wel of niet deelnemen in de georganiseerde sport, blijkt dus zowel voor deelname als voor niet-deelname in de georganiseerde sport een belangrijke reden.

Reden 3: Weinig kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport

Opvallend is, dat 20 van de 32 kinderen die niet deelnemen in de georganiseerde sport niet weten, dat zij de sport die zij zouden willen beoefenen ook bij hen in de buurt kunnen beoefenen. Ter illustratie twee voorbeelden:

Interviewer: Als je mag kiezen, welke sport zou je dan graag in georganiseerd verband willen doen en waarom?

Respondent: Tennis, want daar ben ik goed in.

Interviewer: Weet je ook of je deze sport in jouw buurt kan beoefenen?

Respondent: Nou, dat lijkt me niet nee!

(Opmerking: De gemeente beschikt over 2 tennisverenigingen)

Interviewer: Als je mag kiezen, welke sport zou je dan graag in georganiseerd verband willen doen en waarom?

Respondent: Basketbal

Interviewer: Weet je ook of je deze sport in jouw buurt kan beoefenen?

Respondent: Ja, op het veldje voor mijn deur, daar staat een basketbalpaal.

Bovengaan de voorbeelden geven een goed voorbeeld van het feit, dat kinderen weinig kennis hebben van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport. Vaak geven zij als antwoord, dat zij die sport op het veldje voor hun huis kunnen doen, maar waar de sportvereniging zit, kunnen ze niet aangeven. Het tweede voorbeeld laat zien, dat ondanks de duidelijke instructie door de onderzoeker over wat georganiseerde sport is en wat niet, niet alle kinderen een duidelijk beeld hebben bij georganiseerde sport. De kans bestaat, dat dit vooral voorkomt bij kinderen, die niet deelnemen aan georganiseerde sport, want kinderen die wel deelnemen zullen er een beter beeld van hebben.

Reden 4: Gebrek aan tijd

Gebrek aan tijd wordt door 6 van de 35 kinderen, die niet deelnemen aan de georganiseerde sport, als reden genoemd. Hiervan geeft één aan als reden: *“Ik heb een krantenwijk en dit gaat niet samen”*. Een ander zegt: *“Ik heb geen tijd om te sporten, want na schooltijd moet ik mijn moeder helpen in het huishouden en met de boodschappen”*. De andere 4 kinderen hebben gewoon geen tijd en geven niet aan wat hier de reden van is. Kinderen die wel deelnemen in

de georganiseerde sport lijken geen last te hebben van onvoldoende tijd. Een derde, dat wil zeggen 13 kinderen van de 40, neemt zelfs deel aan meerdere sporten in georganiseerd verband. Gebrek aan tijd blijkt dus een belangrijke reden te zijn voor niet-deelname in de georganiseerde sport, maar kinderen, die wel deelnemen in de georganiseerde sport, lijken geen last te hebben van gebrek aan tijd.

Reden 5: Gebrek aan vervoer

25 van de 32 kinderen, die niet deelnemen aan de georganiseerde sport, kunnen niet gebruik maken van de mogelijkheid gebracht te worden met de auto. Zij zouden allemaal lopend of met de fiets naar de sportvereniging toe gaan. De andere 7 kinderen zouden gebracht kunnen worden met de auto, maar maken hier alleen gebruik van als het slecht weer is. 21 van de 40 kinderen, die wel deelnemen in de georganiseerde sport, heeft wel de mogelijkheid om gebracht te worden met de auto. De meeste kinderen gaan wel op de fiets op lopend, maar geven aan bij slecht weer met de auto gebracht te worden. Gebrek aan vervoer blijkt dus een belangrijke reden voor niet-deelname in de georganiseerde sport. Daarbij blijkt vervoer ook een belangrijke reden voor wel deelname in de georganiseerde sport.

Reden 6: Geen stimulans vanuit ouders

In totaal zijn er 35 kinderen die niet deelnemen in georganiseerde sport. Hiervan hebben 16 kinderen geen enkel familielid die aan georganiseerde sport doet. Twee kinderen hebben een vader, die sport en de overige 17 kinderen hebben minimaal een broer, zus oom of tante, die deelneemt in georganiseerde sport. Bij geen van deze kinderen neemt moeder deel aan de georganiseerde sport. Bovengenoemde aantallen geven een indicatie, maar dat ouders zelf niet deelnemen in de georganiseerde sport wil niet gelijk zeggen, dat zij dit ook niet stimuleren bij hun kinderen. Als we dan kijken naar de kinderen, die wel deelnemen in de georganiseerde sport, dan zien we, dat er bij 6 van de 40 kinderen verder niemand van de familie deelneemt in de georganiseerde sport. Van deze 6 kinderen zijn 4 kinderen van allochtone afkomst en 2 kinderen van autochtone afkomst. Bij deze kinderen ontbreekt naar alle waarschijnlijkheid de stimulans vanuit de ouders, want deze kinderen vinden het allemaal jammer, dat ze niet deelnemen in de georganiseerde sport. 2 kinderen geven letterlijk aan: *“Ik wil wel, maar ik heb mijn moeder nog niet kunnen overhalen”* en *“Mijn vader wil me niet inschrijven”*.

Reden 7: Nog geen keuze gemaakt

15 van de 35 kinderen, die niet deelnemen in de georganiseerde sport, geeft als reden, dat ze nog geen keuze hebben gemaakt. Dit betekent, dat bijna de helft van de kinderen, die niet deelnemen in de georganiseerde sport, nog niet weten, welke sport zij willen beoefenen en dat dit bij kinderen in de leeftijd van 8 tot 12 jaar dus een grote rol te spelen blijkt te spelen.

Reden 8: Financieel

3 van de 35 kinderen, die niet deelnemen in de georganiseerde sport, geeft de financiële reden voor niet-deelname. Dit is tegenstrijdig met de conclusies van het onderzoek dat door het SCP is uitgebracht. Echter zijn er wel degelijk gezinnen, die door geldgebrek hun kind niet kunnen laten deelnemen in de georganiseerde sport. Kinderen, die wel deelnemen in de georganiseerde sport, nemen vaak deel aan meerdere sporten in georganiseerde verband en hebben vaak ook broertjes of zusjes, die deelnemen aan meerdere sporten in georganiseerd verband. Deze gezinnen hebben naar alle waarschijnlijkheid voldoende financiële middelen om hun kinderen te laten deelnemen in één of meerdere georganiseerde sporten. Deze gezinnen hebben dus geen financiële beperkingen.

Samenvattend

Recapitulerend kan nu gezegd worden, dat voor kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar de belangrijkste reden om niet deel te nemen in de georganiseerde sport de ontbrekende kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport is. Kinderen hebben allereerst niet altijd een duidelijk beeld bij georganiseerde sport en daarnaast weten zij de weg naar de georganiseerde sport niet altijd te vinden. Naast deze reden speelt ook het nog geen keuze kunnen maken in de sport, die zij zouden willen beoefenen een grote rol. Het sportaanbod is tegenwoordig erg groot voor kinderen en doordat zij door middel van bijvoorbeeld kennismakingslessen op school in aanraking komen met verschillende sporten, is de keuze ook lastiger. De andere 6 redenen, namelijk het niet leuk vinden, gebrek aan tijd, vrienden en vriendinnen zitten er niet op, gebrek aan vervoer, geen stimulans vanuit ouders en de financiële reden volgen daarna en worden allen net zo vaak genoemd. De financiële reden wordt door de kinderen als minst belangrijke reden genoemd voor niet-deelname in de georganiseerde sport.

DISCUSSIE

In deze bijdrage werd getracht een beeld te krijgen welke redenen kinderen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar aangeven voor niet-deelname in de georganiseerde sport. Daarvoor zijn schriftelijke interviews afgenomen bij kinderen in de leeftijd van 10-13 jaar. Het beschikbare onderzoeksmateriaal heeft het mogelijk gemaakt om antwoord te geven op de opgestelde onderzoeksvraag of de financiële reden, zoals het SCP (2009) concludeert in het rapport onder de naam *'Kunnen alle kinderen meedoen'*, werkelijk de belangrijkste reden is voor niet-deelname in de georganiseerde sport. Deze antwoorden zijn gegeven bij de bespreking van de resultaten en laten zien, dat er kanttekeningen te plaatsen zijn bij het onderzoek van het SCP. In deze discussie zullen deze kanttekeningen worden besproken.

Voordat ik in ga op deze kanttekeningen, geef ik eerst een korte samenvatting van het doel en de achtergronden van het onderzoek van het SCP. In deze nulmeting was het de bedoeling om antwoord te geven op de vraag hoeveel kinderen om financiële redenen niet deelnemen aan georganiseerde sport, culturele activiteiten en andere recreatieve activiteiten. De uitkomsten van deze nulmeting zijn nodig om bij de vervolgmeting over twee jaar na te gaan of het aantal arme kinderen, dat om financiële redenen niet deelneemt, is afgenomen.

Dit onderzoek is opgezet, omdat ik vraagtekens plaatste bij de conclusie van het SCP, dat sport te duur is voor arme kinderen. Daarbij suggereerde ik, dat er ook andere redenen, dan de financiële reden, belangrijk zijn ter verklaring voor de deelname van kinderen in de georganiseerde sport. Uit mijn onderzoek komt naar voren, dat er inderdaad andere redenen genoemd worden door kinderen voor niet-deelname in de georganiseerde sport. De belangrijkste reden om niet deel te nemen in de georganiseerde sport blijkt de ontbrekende kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport te zijn. Kinderen hebben niet altijd een duidelijk beeld bij georganiseerde sport en daarnaast weten zij de weg naar de georganiseerde sport niet altijd te vinden. Na deze reden speelt ook het nog geen keuze kunnen maken in de sport, die zij zouden willen beoefenen, een grote rol. Het sportaanbod is tegenwoordig erg groot voor kinderen en doordat zij door middel van bijvoorbeeld kennismakingslessen op school in aanraking komen met verschillende sporten, is de keuze ook lastiger. De financiële reden wordt weinig genoemd door de kinderen als belangrijke reden voor niet-deelname in de georganiseerde sport.

Kijkend naar het rapport van het SCP is mijn eerste kanttekening, dat er in het SCP rapport niet wordt ingegaan op de dieperliggende oorzaken van de verschillen in participatie. Dat het SCP geen aandacht heeft in dit onderzoek voor de effecten van sociaal-culturele factoren is raar, aangezien aandacht voor dit type factoren juist de kernactiviteit van het SCP is. Wel wordt er in het rapport en het persbericht gezegd, dat dit later komt. Het is vreemd, dat dit gescheiden wordt, aangezien ook in de nulmeting aandacht voor niet-financiële redenen uitdrukkelijk gewenst was. Dit kan geconcludeerd worden uit paragraaf 5.3, welke als kop heeft *‘Wat zijn de andere redenen en hoe vaak komen ze voor?’*. Deze andere redenen worden in deze paragraaf ook uitgewerkt. Het probleem is echter, dat de verschillende andere redenen nauwelijks worden geanalyseerd, terwijl er aan het onderzoek wel conclusies worden verbonden, die deze analyse veronderstellen.

Mijn tweede kanttekening is, dat het niet zo vreemd is, dat de financiële reden als belangrijkste reden naar voren komt uit het SCP rapport. Dit kan verklaard worden door het feit, dat de vraagstelling *“Uw kind zit niet op een sport. Spelen financiële redenen hierbij een rol?”* sturend is. De vraag lijkt neutraal geformuleerd, maar de vraag kan ook opgevat worden, dat elk kind op een sport zou moeten zitten, en dat je een excuus zou moeten geven als dit niet het geval is. Opvallend is daarbij, dat andere motieven die in het rapport naar voren zijn gekomen niet zijn aangereikt, maar door de respondenten spontaan genoemd zijn. Dat de financiële reden in mijn onderzoek daarentegen weinig genoemd wordt, kan verklaard worden door het feit, dat niet alle kinderen een goed beeld hebben van de financiën thuis en misschien niet alle ouders benoemen dat sport te duur is. Onbekendheid van de financiële situatie en mogelijkheden speelt bij het beantwoorden van de vragen natuurlijk een grote rol.

Feit blijft, dat hoe lager de financiële draagkracht van de ouders is, hoe vaker de financiële reden een rol speelt in beslissingen. De vraag blijft wel, hoe belangrijk dit financiële argument gezien moet worden in het licht van de deelname in de georganiseerde sport. Als er meer geld beschikbaar zou zijn in een gezin, blijft de vraag of het kind dan wel naar een sportclub zou gaan. Er blijkt namelijk maar weinig gebruik te worden gemaakt van bestaande subsidieregelingen, die ervoor zorgen dat dit financiële argument wegvalt. Daarbij blijkt ook, dat ouders, waarbij weinig geld beschikbaar is voor de georganiseerde sport, veel vaker dan andere ouders vinden, dat de overheid de kosten van kinderen voor deelname in de georganiseerde sport zou moeten dragen. Ouders zouden dit als hun eigen verantwoordelijkheid moeten zien.

Ik beweer dus niet, dat inkomen geen rol speelt in de verklaring van sportdeelname, maar dit hoeft niet de belangrijkste reden te zijn. In samenhang met inkomen speelt ook opleiding een belangrijke rol in deelname in de georganiseerde sport. Mensen met een verschillend opleidingsniveau hebben waarschijnlijk ook een verschillende levensstijl. En in deze verschillende levensstijlen zijn ook verschillen in deelname in de georganiseerde sport zichtbaar. Vroeger konden alleen de rijke mensen deelnemen in de georganiseerde sport. Deze gelaagdheid is deels nog steeds te zien in de georganiseerde sport.

Dit alles betekent, dat niet alleen de financiële oplossingen aandacht moeten krijgen in het beleid. Het doel is om kinderen meer te laten participeren in de maatschappij. De vraag is of dit bereikt kan worden met meer geld. Uit het SCP onderzoek blijkt namelijk, dat in arme gezinnen meisjes het financiële argument meer gebruiken dan jongens. Vermoedelijk zijn dit vooral allochtone meisjes. Voor deze meisjes is deelname aan georganiseerde sport in gemengd verband of onder mannelijke leiding vaak problematisch. Deze meisjes hebben weinig aan een financiële steun in de rug, maar hebben laagdrempelige voorzieningen nodig en een omgeving waar zij beschermd kunnen sporten. Daarnaast is het voortvloeiend uit mijn onderzoek belangrijk, dat ouders beseffen welke mogelijkheden en verantwoordelijkheden zij hebben om hun kinderen te stimuleren tot meer maatschappelijke participatie en daarbij meer kennis van de mogelijkheden met betrekking tot de georganiseerde sport krijgen. Voorlichting en bewustwording, ook van andere ouders van arme kinderen natuurlijk is moeilijk, maar wel een hele belangrijke.

Ook bij dit onderzoek kunnen kanttekeningen geplaatst worden. Zo wordt het onderzoek uitgevoerd onder 75 respondenten. Deze groep had groter mogen zijn. Daarnaast zijn de schriftelijke interviews afgenomen op twee scholen. Meerdere scholen in dezelfde wijk had een duidelijker beeld kunnen scheppen. Ook ben ik uitgegaan van het feit, dat de kinderen die ik heb geïnterviewd wonende in de wijk waar veel mensen met een zwakke sociaal-economische positie wonen, allemaal geschaard kunnen worden onder de 'arme' kinderen zoals het SCP deze kinderen noemt. Gerichtte vragen op het gebied van inkomen en sociaal economische status hadden hier een beter beeld kunnen geven. Als laatste geldt de kritiek die ik had op de sociale wenselijkheid van de vragen in het SCP onderzoek ook voor mijn onderzoek. Het gevaar van sociale wenselijkheid is niet volledig weggenomen in de

vragenlijsten. In vervolgonderzoek zou het wenselijk zijn om de vragen van tevoren te testen en na te gaan of de vraagstelling sturend is.

LITERATUUR

- Allison, Dwyer & Makin (1999). *Perceived barriers to physical activity among high school students*. Preventive Medicine 28, 608–615
- Baar, P. (2003). Sportuitval en sportparticipatie van jeugdigen. Een integrale beschouwing. In J. Bovend’eerdt, R. Geertzen, J. Koevoets, & H. van der Loo (Eds.), *Zorg voor jeugdsport. Opstellen over beleid en praktijk* (63-74). Nieuwegein: Arko Sports Media.
- Baarda, D. B., & Goede, M. P. M., de (2001). *Basisboek Methoden en Technieken. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van onderzoek*. Groningen: Stenfert Kroese.
- Beweegnorm (2009). Onderzoek naar beweegnorm in Capelle aan den IJssel. Sportservicepunt gemeente Capelle aan den IJssel. Afdeling Welzijn & Educatie
- Bottenburg, M., van Rijnen, B. & Sterkenburg, J. van (2005). Sports participation in the European Union. Trends and differences. ’s-Hertogenbosch/Nieuwegein: W.J.H. Mulier Instituut/ Arko Sports Media.
- Bourdeaudhuij, I. de, & Rzewnicki, R. (2001). Determinanten van Fysieke Activiteit. *Vlaams Tijdschrift voor Sportgeneeskunde en Sportwetenschappen*, “Speciale uitgave”, 75-89.
- Buisman, A. (2004). Opvoeding in en door sport. *Pedagogiek* 24 (4), 310-323.
- Breedveld, K. & Tiessen-Raaphorst (2008). *Rapportage Sport 2008*. Den Haag: SCP.
- Crum, B. (1997). De relatie tussen jeugd en sportvereniging: Wederzijdse vrijblijvendheid? *Lichamelijke Opvoeding*, 3, 104-108.
- Dishman, R., Sallis, J., & Orenstein, D. (1985). The determinants of physical activity and exercise. *Public Health Reports*, 100(2), 158-171
- Giljam (1986). *Sportgedrag en levensloop: een kwalitatief onderzoek naar de achtergronden van sportdeelname in de gemeente Rotterdam*. Giordano Bruno.
- Leseman, P., & Hermans, J. (2002). Vragen van ouders over opvoeding en ontwikkeling van hun kinderen in drie etnisch-culturele gemeenschappen. *Pedagogisch Tijdschrift*, 27,(4), 253-275
- Marivoet, M. & Claeys, U. (1975). *Sociale determinanten van het sportgedrag bij de jeugd*. Sociologisch onderzoeksinstituut: Leuven.
- NOC*NSF/Onderzoeksburo Kearney (1992). *Sport als bron van inspiratie in onze samenleving. Sport biedt unieke kansen voor de ontwikkeling van de maatschappij*. Arnhem: NOC & USF.
- Rees R., Harden A., Shepherd J., Brunton G., Oliver S. & Oakley A. (2001) *Young people and physical activity: a systematic review of research on barriers and facilitators*. London: EPPI-Centre, Social Science Research Unit, Institute of Education, University of London.
- Rees R., Kavanagh J., Harden A., Shepherd J., Brunton G., Oliver S., Oakley A. (2007) *Young people and physical activity: a systematic review matching their views to effective interventions*. *Health Education Research*. 21 (6), 806-825
- Ridge, T. en J. Millar (2000). Excluding Children: Autonomy, Friendship and the Experience of the Care System. In: *Social Policy & Administration*, 34 (2), 160-175.
- Sallis, J.F., Zakarian, J.M., Hovell, M.F., & Hofstetter, C.R. (1996). Ethnic, Socioeconomic, and Sex Differences in Physical Activity Among Adolescents. *Journal of Clinical Epidemiology*, 49 (2), 125-134.

- SCP (2009). Kunnen alle kinderen meedoen? Onderzoek naar de maatschappelijke participatie van arme kinderen. Sociaal en Cultureel Planbureau: Den Haag
- Stubbe, J. (2006). The genetics of exercise behavior and psychological well-being (proefschrift). Amsterdam: Vrije Universiteit.
- Tamboer, J. & Steenbergen, J. (2004). *Sportfilosofie*. Leende: Damon.
- Verweel, P. (2007). *Respect in en door de sport* (Oratie). Amsterdam: bv Uitgeverij swp.
- Visie op sport: Samen in Beweging (2007). Gemeente Capelle aan den IJssel: Afdeling Welzijn & Educatie
- VWS nota. (2005). *Tijd voor Sport, Bewegen, Meedoen, Presteren'*. Den Haag (Ross- van Dorp, C.).
- Wallace, L.S., Buckworth, J., Kirby, T.E., & Sherman, W.M. (2000). Characteristics of Exercise Behavior among College Students: Application of Social Cognitive Theory to Predicting Stage of Change. *Preventive Medicine, 31*, 494–505.